

Марија Исаиловић

ВАЉЕВСКА МУКАДА СА АСОВИНОМ

Прилог проучавању – архивска грађа из 1833, 1834. и 1835. године

О прошлости Ваљева у XIX, ослободилачком, веку у коме су становници града и целог ваљевског краја свесрдно и успешно учествовали, сазнаје се из мало значајних прилога у појединим часописима или из посебних публикација, па се на први поглед добија утисак да је овај хронолошки одсек те прошлости највећим делом и садржајно истражен и научно оцењен и да ће у писању историје Ваљева, за коју постоји неограничено интересовање и стално очекивање, о збивањима овог века најпре бити написана књига те будуће историје. Међутим детаљније сагледавање целокупних сазнања о овом столећу ваљевске прошлости показује, једноставно речено, беле мрље готово недодирнутих садржаја, а тиме и хронолошких празнина које предњу констатацију негирају. Између тих белих мрља је и један значајан, и хронолошки и тематски, а иначе у историографији познат и признат садржај, ваљевска мукада са асовином.

Историографија признаје њено постојање као непобитну чињеницу, потврђену веродостојним историјским изворима, али и као део једне истоветне целине српске историје XIX века која није у потпуности довољно истражена и објашњена.

Као и остале мукаде широм Србије, постоји сачувана архивска грађа и за ваљевску мукаду са асовином. Овај прилог има за циљ да о њој пружи необјављену архивску грађу за три године, 1833, 1834. и 1835, са освртом на објављену из 1832. године, као могућност да се о овој белој мрљи ваљевске прошлости што више сазна и, можда, да ова грађа послужи као подстицај за даље истраживање.

Објављена архивска грађа под насловом „Тевтер мушких глава вароши Ваљева и Ваљевске асовине које су 1832. године платиле харач” – Тефтерарачкиј од н. ваљевске, вароши Ваљева и ваљевске асовине почето 26. јулија 1832. године – узета је из Архива Србије у Београду, из архивског фонда Збирка тефтера ЗТ под бр 585, а објављена је у збирци докумената „Град Ваљево и његово управно подручје 1815 – 1915” – Документарна монографија о Ваљеву и његовом управном подручју –

коју је издао Историјски архив Ваљева, Ваљево 1973, стр. 1.270, а приредио др Бранко Перуничкић.

Пописи из 1832. године односили су се на становништво целе Србије и настали су у периоду између ослобођења земље 1815. и првог из 1830. и другог хатишерифа из 1833. године, у периоду упоредног постојања српске и турске управе, тј. у периоду двовлашћа.¹ Рубрике пописа то и илуструју: – Прва, Название места и глава, – друга, Число живи глава, подељена на три подрубрике: пореске, арачке и године деце, – трећа, Умерше главе, такође подељена на пореске и арачке, – четврта искључене главе и – пета Примечение. Приређивач пописа за мукаду ваљевску са асовином није дао у потпуности садржину архивског пописа, већ се определио само за прву рубрику и за варош Ваљево и за села асовине, без уношења података о порези и арачу по појединим домовима. На крају целокупног пописа је дао збир пореских и збир арачких глава и суму прерачунату у новцу, такође и за варош Ваљево и за села асовине.

Објављени попис мушких чланова који живе у 176 домова у вароши Ваљево, затим у селима асовине – у Градцу 15, у Врани 11, у Белом Пољу 17, у Рађевом Селу 20, Дрочицима 16 и у Кличевцу 20 – остао је само збир њихових имена са подацима о њиховим међусобном сродству, без података о деци која не подлежу плаћању харача, затим имена слугу и ортака који са њима живе. Изостављајући остале рубрике, приређивач је лишио истраживача свих осталих података који се на пописане становнике односе, који су допуна о њима, и на тај начин га онемогућио да стекне веродостојно слику о становништву мукаде и асовине у 1832. години. А последица тога је чињеница да га није лишио само могућности да упозна сваки дом и породицу, него овај попис искористи као полазну основу за упоређивање са каснијим пописима и развојем, стагнацијом или престанком постојања ове установе у ваљевском крају. Једном речју, приморао је истраживача и упутио га да се окрене оригиналном архивском документу. Истини за вољу, овако објављен попис иако помаже проучавању ваљевске мукаде са асовином, може се искористити као најстарије поименично упознавање са становницима града и околних села, за податке о задругама или неким другим темама из прошлости Ваљева и ваљевског краја, мада са оградом без упоређивања са оригиналним архивским документом.

Најзад, иако непотпун у односу на оригинални архивски документ, овај попис из 1832. године је, када се тиче броја домова, односно домаћинстава у вароши Ваљеву и селима асовине, бољи од пописа из 1828. године који доноси само број домова. У том попису је мукада са асовином већ одељена од пописа у кнежинама Ваљевске нахије, и варош Ваљево је имало 158 домова, а у асовини село Градац 14, село Бело Поље 16, Рађево Село 18, село Дрочица 16, село Кличевац 16, засеок Врана 12

1 Радош Љушић, Кнежевина Србија (1830 – 1839), САН, Монографије DLXX, бр. 12, Београд 1986, Предговор.

домова. Овај попис је најстарији писани извор, бар кад се тиче броја домова, односно те врсте, и треба да представља почетак проучавања извора за ваљевску мукаду са асовином. Несумњиво да А. Николић у свом чланку „Султански спахилуци (мукаде) у Србији 1815-1835” није могао да користи ову грађу објављену после његовог чланка када је написао: „Нажалост, нисмо нашли податке о томе која су села припадала хасовини око Ваљева”.² Али је лако могао да дође до архивске грађе коју је, иначе користио.

Из 1833. године сачуван је у Архиву Србије у Београду, у архивском фонду Збирка тефтера – ЗТ, под бројем 248, „Тефтер приходни с Мукаде Ваљевске и Асовине”. Овај тефтер се састоји из два главна дела, попис вароши Ваљева и попис асовине. У првом делу постоје четири групе пописаних становника: становници вароши Ваљева, бећари ваљевски, ваљевске удовице и четврти попис који је насловљен „прочи сељени”. Други део пописа асовина садржи попис сваког асовског села понаособ. За сваког становника вароши Ваљева и асовине поред имена нижу се и приходи које сваки има и они су изражени кроз 12 рубрика које се на челу пописа налазе. Те рубрике су: 1. Број глава и гроша, 2. Кошнице, 3. Свиње, 4. Казани, 5. Воденице, 6. Свадбарина, 7. Пшенице – ока, 8. Јечма – ока, 9. Зоб и крупник – ока, 10. Кукуруз – врећа, 11. Вина – ока, и 12. Сена – пласта. Сваки од ових прихода изражених кроз наведене рубрике, имао је своју цену, неки у новцу, неки у натури, па су на крају пописа тако збирно и исказани.

Висина давања у новцу и количина у натури се временом мењала. У 1833. години се плаћало на сваку пописану главу 2 гроша, на воденицу 2 гроша, на свадбу 2 гроша. Остали приходи су изражени у количинама, па су у збирном погледу на крају пописа, поред новчаних, тако и наведени.

Приликом презентације овог тефтера, а посебно водећи рачуна да буде тачан и прегледан, али и да заузме простор адекватан једном часопису, одбачена је могућност да се прикаже табеларно, као што се у оригиналним архивским књигама налази, зато што би овакав начин имао много празнина, пошто пописани домаћини вароши Ваљева и асовине нису имали сви нити све приходе који су у тефтер унети, а увид би због тих празнина био мање прегледан и захтевао више времена за коришћење. Стога је дат целокупни попис домаћина упоредо са обавезама и приходима које је имао и испунио, што ће уз уводне напомене за употребу наведених података бити прегледније, корисније и брже, а истовремено ће заузети мање простора приликом публиковања.

У односу на тефтер из претходне, 1832. године, који је порески и харачки, дакле пописује обавезе ваљевске мукаде са асовином према српској држави – порез – и Турцима – харач – што је очигледна потврда напред споменуте констатације о двовлашћу, тефтер из 1833. године је приходни и као такав суштинска допуна претходном.

2 „Зборник Музеја првог устанка, I, Београд 1959, 29-66.

„Тефтер приходни с мукаде Ваљевске и Асовске за 1833” је, најпре, као што је напоменуто, написао главе у вароши Ваљеву са приходима које су имали.

ВАРОШ

Ваљево

1. Бошко Тадић, 1 глава, 2 гроша.
2. Танасије Даниловић, 1 глава, 2 гроша, 3 казана, 6 гроша, пшенице 40 ока.
3. Миливој Томић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, крупника 88 ока, кукуруза 7 врећа.
4. Вићентије Ракић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
5. Милош Петровић, 1 глава, 2 гроша, 6 казана, 12 гроша.
6. Кочо Марковић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
7. Јово Николић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
8. Јоцо Араповић, 1 глава, 2 гроша.
9. Јован Белчевић, 1 глава, 2 гроша.
10. Милан Настић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
11. Стефан Бонцула, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош, кукуруза 7 врећа.
12. Стефан Филиповић, 1 глава, 2 гроша, 2 казана, 4 гроша, кукуруза 4 вреће.
13. Коста Максимовић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
14. Јоан Милошевић, 1 глава, 2 гроша, јечма 48 ока.
15. Јоан Николић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, кукуруза 7 врећа.
16. Петар Стојановић, 1 глава, 2 гроша, 3 кошнице, 3 гроша, кукуруза 1 врећа.
17. Јоан Чарукчија, 1 глава, 2 гроша.
18. Лука Леонтијевић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
19. Јован Человић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 5 врећа.
20. Милисав Илић, 1 глава, 2 гроша, јечма 64 ока.
21. Дамњан Туфекчија, 1 глава, 2 гроша.
22. Дамњан Радуловић, 1 глава, 2 гроша.
23. Теодор Мутапчија, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош, кукуруза 9 врећа.
24. Никола Дражић, 1 глава, 2 гроша.
25. Тодор Лазић, 1 глава, 2 гроша.
26. Никола Ирић, 1 глава, 2 гроша, јечма 100 ока, кукуруза 6 врећа.
27. Алекса Ненадовић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, кукуруза 2,5 врећа.
28. Данило Ненадовић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
29. Милован Кораћ, 1 глава, 2 гроша.
30. Васо Јоановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
31. Павле Гавриловић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1,5 врећа.

32. Радосав Станилошић, 1 глава, 2 гроша, 2 кошнице, 2 гроша, кукуруза 5 врећа.
33. Стојан Велковић, 1 глава, 2 гроша.
34. Стефан Бардачки, 1 глава, 2 гроша.
35. Мато Бонцула, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4,5 вреће.
36. Симеон Поповић, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош, кукуруза 3 вреће.
38. Ђуро Малишевић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша кукуруза 5 врећа.
39. Стефан Самарцић, 1 глава, 2 гроша.
40. Никола Митровић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза пола вреће.
41. Тоша Туфегчија, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4,5 вреће.
42. Милован Николић, 1 глава, 2 гроша.
43. Гајо Екмечки, 1 глава, 2 гроша.
44. Перо Маринковић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1,5 врећа.
45. Игњат Мутапчиа, 1 глава, 2 гроша.
46. Радоица Муња, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша.
47. Стефан Тешић, 2 главе, 4 гроша, пшенице 32 оке, 1 казан, 2 гроша, зоби и крупника 20 ока, кукуруза 1,5 врећа.
48. Јован Бардачкија, 1 глава, 2 гроша, 2 кошнице, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
49. Милован Крстић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4,5 врећа.
50. Велимир Екмечи, 1 глава, 2 гроша, 1 казан 2 гроша.
51. Милан Кошљанин, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 9 врећа.
52. Вељо Селјак, 1 глава, 2 гроша.
53. Глиша Божић, 1 глава, 2 гроша.
54. Коста Маринковић, 1 глава, 2 гроша.
55. Живан Козларевић, 1 глава, 2 гроша.
56. Живко Мутапчиа, 1 глава, 2 гроша.
57. Мато Стефановић, 1 глава, 2 гроша.
58. Мато Срефановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 7 врећа.
59. Максим Гавриловић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
60. Ефрем Табак, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
61. Мијаило Терзија, 1 глава, 2 гроша, 2 кошнице, 2 гроша, кукуруза 4,5 вреће.
62. Јово Теофановић, 1 глава, 2 гроша.
63. Милош Лазаревић, 1 глава, 2 гроша, пшенице 22 оке, јечма 12 ока, зоби и крупника 12 ока, кукуруза 2 вреће.
64. Петар Ивановић, 1 глава, 2 гроша.
65. Стефан Поповић, 1 глава, 2 гроша.
66. Максим Екмечић, 1 глава, 2 гроша.
67. Ђуро Торбица, 1 глава, 2 гроша.
68. Симо Чоло, 1 глава, 2 гроша.
69. Милош Ђелат, 1 глава, 2 гроша.
70. Тошо Папужиа, 1 глава, 2 гроша.
71. Радета Екмечии, 1 глава, 2 гроша.

72. Василие Сокољанин, 1 глава, 2 гроша.
73. Аксентије Јовановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 вреће.
74. Младен Мутапчиа, 1 глава, 2 гроша.
75. Петар Томић, 1 глава, 2 гроша.
76. Симо Гачић, 1 глава, 2 гроша.
77. Петар Сараилиа, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1,5 врећа.
78. Танасије Цвијановић, 1 глава, 2 гроша.
79. Јован Чарукчиа, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
80. Станко Папужиа, 1 глава, 2 гроша.
81. Илија Јањић, 1 глава, 2 гроша.
82. Мићо Петровић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
83. Јован Ашчија, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1,5 врећа.
84. Јован Грговић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
85. Лазо Ковач, 1 глава, 2 гроша.
86. Остоја Екмекчиа, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош.
87. Стефан Терзија, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
88. Васо Попара, 1 глава, 2 гроша, кукуруза врећа 5.
89. Мирко Шопићанин, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, јечма 6 ока, кукуруза 2 вреће.
90. Вук Николић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, јечма 6 ока, кукуруза 3 вреће
91. Дамњан Готовчевић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
92. Аксентије Живанов, 1 глава, 2 гроша.
93. Милић Абација, 1 глава, 2 гроша.
94. Остоја Поповић, 1 глава, 2 гроша, 1 казан, 2 гроша, пшеница 28 ока, кукуруза 3 вреће.
95. Насто Марковић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
96. Никола Чарукчија, 1 глава, 2 гроша.
97. Ефрем Касапин, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 5 врећа.
98. Јован Пљовић, 1 глава, 2 гроша.
99. Рако Ужичанин, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
100. Мијат Петровић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 5 врећа.
101. Мића Калаба, 1 глава, 2 гроша.
102. Симо Ковач, 1 глава, 2 гроша.
103. Вукашин Чочић, 1 глава, 2 гроша.
104. Срећко Бобовчев, 1 глава, 2 гроша, пшеница 90 ока, кукуруза 11 врећа.
105. Митар Божин, 1 глава, 2 гроша.
106. Живадин Малбачки, 1 глава, 2 гроша.
107. Бранко са Брђана, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 6,5 врећа.
108. Никола Пуцар, 1 глава, 2 гроша.
109. Ђоко Гале, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
110. Ристо Абација, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош.
111. Мићо Команичић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 5,5 врећа.
112. Јосо Теодоровић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3,5 вреће.
113. Велимир Чуковић, 1 глава, 2 гроша.

114. Живко Јоановић, 1 глава, 2 гроша.
115. Јанко Нинчић, 1 глава, 2 гроша.
116. Мићо Терзија, 1 глава, 2 гроша.

После овог пописа становника вароши Ваљева следи даље и други попис под насловом

Бећари ваљевски

1. Павле Петаковић, 2 главе, 4 гроша.
2. Лазо Сарајлиа, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
3. Стефан Ђурић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
4. Алимпије Ненадовић, 1 глава, 2 гроша, 3 казана, 6 гроша, 1 воденица, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
5. Ђоко Ђуић, 1 глава, 2 гроша.
6. Ђока Стојановић, 1 глава, 2 гроша.
7. Стефан Бошњак, 1 глава, 2 гроша, 1 воденица, 2 гроша.
8. Милован Богосављевић, 1 глава, 2 гроша, 1 воденица, 2 гроша.
9. Максим Крстић, 1 глава, 2 гроша.
10. Милован Виторов, 1 глава, 2 гроша.
11. Коста Лендин, 1 глава, 2 гроша.
12. Јеремије Карамарков, 1 глава, 2 гроша, 1 глава, 2 гроша, 1 воденица, 2 гроша.
13. Лазар Гигић, 1 глава, 2 гроша.
14. Тома Ристић, 1 глава, 2 гроша.
15. Богић Лазић, 1 глава, 2 гроша.
16. Лаза Кулунџија, 1 глава, 2 гроша.
17. Вићентије Чарукчија, 1 глава, 2 гроша.
18. Јанко Чарукчија, 1 глава, 2 гроша.
19. Јован Бошњак, 1 глава, 2 гроша.
20. Павле Дивчанин, 1 глава, 2 гроша.
21. Никола Ненадовић, 1 глава, 2 гроша.
22. Јамко Димитријевић, 1 глава, 2 гроша.
23. Петар Игњић, 1 глава, 2 гроша.
24. Митар Јоановић, 1 глава, 2 гроша, 1 воденица, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
25. Давид Младеновић, 1 глава, 2 гроша.
26. Лука Николић, 1 глава, 2 гроша.
27. Никола Филипов, 1 глава, 2 гроша.
28. Ђорђе Кафеџија, 1 глава, 2 гроша.
29. Илија његов, 1 глава, 2 гроша.
30. Симо Митровић, 1 глава, 2 гроша.
31. Живко Достанић, 1 глава, 2 гроша.
32. Мића Батар, 1 глава, 2 гроша, 1 воденица, 2 гроша.
33. Богић Кујунџи, 1 глава, 2 гроша, 8 кошница, 8 гроша, кукуруза 2,5 вреће.
34. Поп Добровој, 2 главе, 2 гроша.

35. Панта Топал, 4 главе, 4 гроша.

После овог списка следи трећи део пописа под насловом

Ваљевске удовице

1. Сока Илиина, 1 казан, 2 гроша.
2. Јелица Ненадова, 1 казан, 2 гроша.
3. Јела Шљивиница, 2 кошнице, 2 гроша.
4. Стана Ристиница, 2 кошнице, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
5. Стана Ђујиница, јечам 28 ока.
6. Сара Миловановица, кукуруза 1 врећа.
7. Јула Јевтанова, кукуруза 2 вреће.
8. Тадићевица, кукуруза 0,5 врећа.

Даље без наслова ознаке следе:

1. Никола Радоевић, пшеница 40 ока.
2. Симо Кујунџија, пшенице 32 оке, кукуруза 6,5 врећа.
3. Саломон од Куле, пшеница 5 ока.
4. Протопоп Петар, кукуруза 0,5 вреће.
5. Марко Сарајли, кукуруза 2,5 вреће.
6. Пејо његов.
7. Миливој Муњо, кукуруза вреће 2.
8. Јован Шуро, кукуруза 10,5 врећа.
9. Петар Милошев, кукуруза 1 врећа.
10. Мијаило Анђелић, кукуруза 1,5 врећа.
11. Вуко Јовановић, кукуруза 3,5 вреће.
12. Милић Чочо, кукуруза 2,5 вреће.
13. Илија Јовановић, кукуруза 2 вреће.
14. Сока Ракиница, кукуруза 1 врећа.
15. Периша Марковић, кукуруза 1,5 врећа.
16. Спако Кавадаревић, кукуруза 1 врећа.
17. Милисав Чауш, 0,5 вреће кукуруза.
18. Тома Солдатовић, кукуруза 3 вреће.

Следи попис становника насловљен

„Прочи сељани”

Кнез Гаја из Јаутине, кукуруза 25 врећа.

Капетан Анта из Лелића, кукуруза 35 врећа.

Неша Матић из Забрдице, пшенице 76 ока, јечма 60 ока, кукуруза 3 вреће.

Коста Радосављевић из Котешнице, пшенице 1 ока, кукуруза 1,5 врећа.

Кнез Јовица из Санковића, кукуруза 24 вреће.

Павле из Жабара, кукуруза 3 вреће.

Јован Карчић Седларац, кукуруза 2 вреће.

Краиноввић из Причевића, кукуруза 4 вреће.

Бранко из Котешнице, кукуруза 6 врећа.

Бељо из Бобове, кукуруза 6 врећа.
Илија његов, кукуруза 4,5 вреће.
Милован његов, кукуруза 2 вреће.
Тома Обућина, кукуруза 12 врећа.
Милосав Антонијевић из Бобове, кукуруза 24 вреће.
Лазар Николић из Забрдице, кукуруза 0,5 врећа.
Васиљ Милетић из Бујачића, кукуруза 4 вреће.
Тома из Забрдице, кукуруза 3 вреће.
Суботић из Осеченице, кукуруза 4 вреће.
Срећко из Купинице, кукуруза 3 вреће.
Нешко из Пријездића, кукуруза 3,5 вреће.
Давид Обрадовић из Бобове, кукуруза 5 врећа.
Дамјан из Дегурића, кукуруза 8 врећа.
Станимир сељак из Буковице, кукуруза 2 вреће.
Милован Шљаковић из Седлара, кукуруза 2 вреће.
Ристо његов, кукуруза 2 вреће.
Павле из Белића, кукуруза 1 врећа.
Илија Терзић из Буковице, кукуруза 2 вреће.
Милан Тимотић из Буковице, кукуруза 7 врећа.
Ђоко Ужичанин, кукуруза 4 вреће.

Са овим списком се завршава попис вароши Ваљева, а затим се настављају пописи села асовине.

1. Градац

1. Сава Маркович, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 9 врећа.
2. Симо Павловић, 2 главе, 4 гроша, кукуруза 8,5 врећа.
3. Живко Ђокић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 5,5 врећа.
4. Иван Ђокић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 вреће.
5. Владимир Јакшић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 10 врећа.
6. Симо Стојановић, 1 глава, 2 гроша, 13 кошница, 13 гроша, кукуруза 4 вреће.
7. Илија Ђукић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 14 врећа.
8. Периша Николић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 врећа.
9. Јоко Крсмановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
10. Миљивој Петровић, 1 глава, 2 гроша.
11. Панто Цветковић, 1 глава, 2 гроша, 3 кошнице, 3 гроша, кукуруза 6 врећа.
12. Милован Живановић, 1 глава, 2 гроша, 3 кошнице, 3 гроша, кукуруза 6 врећа.
13. Глишо Кошљанин, 1 глава, 2 гроша, 7 кошница, 7 гроша, кукуруза 9 врећа.
14. Мијат Симић, 3 главе, 6 гроша, кукуруза 8 врећа.
15. Стојан Радојичић, 1 глава, 2 гроша.
16. Јанко Марковић, 1 глава, 2 гроша.

2. Врана

1. Веселин Пантић, 2 главе, 4 гроша, кукуруза 2 вреће.
2. Милован Јеремић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
3. Сава Мијаиловић, 2 главе, 4 гроша, 5 кошница, 5 гроша.
4. Радојица Мијаиловић, 2 главе, 4 гроша, 6 кошница, 6 гроша, кукуруза 3 вреће.
5. Глигорије Симић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
6. Милинко Јовановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 6 врећа.
7. Јевта Лучић, 2 главе, 4 гроша, кукуруза 11 врећа.
8. Мића Милетић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 врећа.
9. Живан Милићевић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.

3. Бело Поље

1. Јован Параментић, 2 главе, 4 гроша, 21 кошница, 21 грош, свиња 47,4 гроша, 28 пара, казана 4,8 гроша, кукуруза 32 вреће.
2. Павле Танкосић, 1 глава, 2 гроша, 9 кошница, 9 гроша, кукуруза 5 врећа, сена 3 пласта.
3. Ђурађ Параментић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 6,5 врећа, сена 4 пласта.
4. Петар Параментић, 1 глава, 2 гроша.
5. Ранко Параментић, 1 глава, 2 гроша.
6. Павле Стојановић, 1 глава, 2 гроша.
7. Тома Стојановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3,5 вреће.
8. Филип Токалија, 1 глава, 2 гроша.
9. Ђока Милисављевић, 1 глава, 2 гроша.
10. Филип Радоевић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3,5 врећа.
11. Алекса Радоевић, 2 главе 4 гроша, 7 кошница, 7 гроша, свиња 6, пара 24
12. Андрија Радојевића, 1 глава, 2 гроша, 1 кошница, 1 грош, врећа кукуруза 11.
13. Мићо Ивановић, 2 главе, 4 гроша, кукуруза 8 врећа.
14. Гаврилица Ђурђевић, 1 глава, 2 гроша.
15. Васо Пределовић, 1 глава, 2 гроша.

4. Рађево Село

1. Ранко Драгојловић, 1 глава, 2 гроша, 22 свиње, 2 гроша, 8 пара, 1 казан, 2 гроша, кукуруза 10 врећа.
2. Лазар Драгојловић, 1 глава, 2 гроша., кошница 6, гроша 6, свиње 53, гроша 5, пара 12, кукуруза 7 врећа.
3. Лазар Јакнић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 6 врећа.
4. Живко Алексић, 1 глава, 2 гроша, свиња 7, пара 28. кукуруза 3 вреће.
5. Марко Рафић, 2 главе, 4 гроша, кошница 8, гроша 8, свиња 45, гроша 4, пара 20, казан 1, гроша 2, кукуруза 15 врећа.
6. Брајко Мишић, 1 глава, 2 гроша, свиња 10, грош 1. кукуруза 6 врећа.

7. Мићо Милановић, 1 глава, 2 гроша, свиња 10, грош 1, кукуруза 7 врећа.
8. Јанко Ђурђевић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 2, гроша 2, свиња 25, гроша 2, пара 20, кукуруза 15 врећа.
9. Павле Ђурђевић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 3, гроша 3, свиња 21, гроша 2, параа 4, кукуруза 10 врећа.
10. Марија Ђурђевић, 1 глава, 2 гроша, 3 кошнице, 3 гроша, свиња 15, гроша 1, пара 20, кукуруза 6,5 врећа.
11. Јаков Живковић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 2, гроша 2, свиња 10, грош 1, кукуруза 9 врећа.
12. Танасије Јовановић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 4, гроша 4, свиња 12, грош 1, пара 8, кукуруза 7 врећа.
13. Марко Поповић, 1 глава, 2 гроша, 4 кошнице, 4 гроша, свиња 12, грош 1, пара 8, кукуруза 4,5 вреће.
14. Илија Станојевић, 2 главе, 4 гроша, кукуруза 12 врећа.
15. Митар Симић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
17. Јездо Милетић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3,5 вреће.
18. Ђоко Павловић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 3 гроша 3, свиње 4, пара 16, кукуруза 3,5 врећа.
19. Марко Пантић, 1 глава, 2 гроша, кошница 6, гроша 6, свиња 11, грош 1, пара 4, кукуруза 2 вреће.

5. Дрочине

1. Симо Јоксимовић, 1 глава, 2 гроша.
2. Танацко Веселинов, 1 глава, 2 гроша, свиња 5, пара 20, кукуруза 6,5 врећа.
3. Мледен Тешић, 2 главе, 4 гроша, кошница 1, грош 1, кукуруза 10 врећа.
4. Јанко Јоановић, 1 глава, 2 гроша, свиња 11, 1 грош, 4 паре, кукуруза 4 вреће.
5. Митрашин Јоановић, 1 глава, 2 гроша, свиња 11, грош 1, пара 4, кукуруза 5 врећа.
6. Марко Гавриловић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 3, гроша 3, свиња 5, пара 20, казан 1, гроша 2, кукуруза 4,5 вреће.
7. Мијаило Милићевић, 1 глава, 2 гроша, свиња 5, пара 20, кукуруза 2,5.
8. Арсен Радовановић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 2, гроша 2, кукуруза 4 вреће.
9. Павле Јевтић, 1 глава, 2 гроша, свиња 5, пара 20, кукуруза 1,5 врећа.
10. Маноило Ерић, 2 главе, 4 гроша, свиња 9, пара 36, кукуруза 7 врећа.
11. Стефан Ерић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.
12. Јоан Павловић, 1 глава, 2 гроша, свиња 7, пара 28, кукуруза 7 врећа.
13. Никола Параментић, 1 глава, 2 гроша.
14. Нинко Параментић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 8 врећа.
15. Петар Томанић, 1 глава, 2 гроша, кошнице 3, гроша 3, свиња 9, пара 36, кукуруза 2 вреће.

16. Вујадин Илић, 1 глава, 2 гроша, свиња 8, пара 32.
17. Ђоко Петровић, 1 глава, 2 гроша, кошница 5, гроша 5, свиња 11, грош 1, пара 4, кукуруза 3 вреће.

6. Кличевац

1. Велимир Манојловић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1,5 врећа.
2. Ђокан Јевтић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
3. Јокан Бебић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 врећа.
4. Илија Петровић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
5. Симеун Живковић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4,5 вреће.
6. Петар Живковић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2,5 вреће.
7. Петар Илић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 4 вреће.
8. Миладин Стојановић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 0,5 вреће.
9. Алекса Стојковић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 0,5 вреће.
10. Јоан Милетић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 1 врећа.
11. Гојко Јоксимовић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 2 вреће.
12. Аврам Симић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 8,5 врећа.
13. Матија Радојевић, 1 глава, 2 гроша, кукуруза 3 вреће.

Са овим пописом завршавају се сазнања о становницима села ваљевске асовине и обавезама и приходима које били дужни држави.

Иза овога следи збирни преглед прихода за асовину и Ваљево према рубрикама у којима су обавезе становника уписиване.

Држећи се међутим и даље напред изложених разлога због којих сматрам да није целисходно презентирати грађу табеларно, те збирне податке тефтера из 1833. године излажем текстуално.

Ваљевска мукада са асовином била је јединствена целина све до престанка њеног постојања. У време када је наведена грађа настајала, она је таквом и сматрана, па су и сумарни прегледи испуњавани подацима по истим рубрикама и за варош Ваљево и за села асовине. Ради прегледности, посебно градског и сеоског привређивања, излаже се овде најпре сумарни преглед асовине, а потом преглед вароши Ваљева.

Асовина ваљевска

- Број становника свих 6 села износио је 103 пореске главе и они су платили 306 гроша порезе – главнице.
 - У селима је било укупно 127 комада кошница и за њих је плаћено исто толико гроша.
 - Асовска села гајила су укупно 396 комада свиња и за попашу су платила 15 гроша и 84 паре.
 - У селима је било укупно 7 казана и за њих је плаћено 14 гроша.
 - Исти је био број воденица и иста је сума издата за њихово поседовање.
 - Села нису имала 1833. године ниједну свадбу.
- Што се тиче прихода са земље коју су обрађивали, укупно су добили:
- 3.156 ока пшенице,

- 511 ока јечма,
 - 640 ока зоби и крупника и
 - 415,5 врећа кукуруза.
 - Вина у асовским селима није било.
- Само село Бело Поље имало је 3 пласта сена.

Варош Ваљево

- Укупан број пореских глава износио је 154 и они су платили 308 гроша порезе – главнице. Из списка становника града сагледава се већи број становника, укупно њих 209. Али, бећари нису плаћали главницу, а такође ни удовице. „Прочи сељани” исто нису опорезовани у граду, али није познато да ли су плаћали у својим селима.
- У граду су се гајиле пчеле – зебележено је 25 кошница и за њих су власници платили исто толико гроша.
- Свиње у граду нису забележене, па се може закључити да јавно нису гајене.
- Грађани Ваљева имали су укупно 30 казана и за њих су платили 60 гроша.
- На територији града било је 7 воденица и за њих је плаћено 14 гроша.
- Ни у граду 1833. године није било ниједне свадбе.

Варош Ваљево је још увек насеље у коме су се становници бавили пољопривредом.

- Пописани становници вароши, затим бећари и удовице произвели су: 262 оке пшенице,
- исто толико јечма,
- 130 ока зоби и крупника и
- 257 врећа кукуруза.
- „Прочи сељани” пак произвели су:
- 76 ока пшенице,
- 160 ока јечма и
- 202 вреће кукуруза.

Сума сумарум, како се изражавао писар тефтера XIX века, ваљевска мукада са асовином имала је 1833. године:

- 257 мушких становника који су плаћали главницу по 2 гроша,
- укупно је на мукади са асовином гајено 152 кошнице,
- у селима асовине храњено је 396 свиња,
- становници овог подручја поседовали су 37 казана,
- на територији мукаде са асовином радило је 14 воденица,
- што се тиче пољопривредних производа, одгајено је 1833. године:
- 3.494 оке пшенице,
- 933 оке јечма,
- 640 ока зоби и крупника,
- 874,5 врећа кукуруза.
- 3 пласта сена имало је само село Бело Поље,
- вина нису имали.
- У ваљевској мукади са асовином 1833. године није плаћена свадбина.

Даља, значајна за проучавање ваљевске мукаде са асовином је 1834. година. Из ове године је сачуван у Архиву Србије у Београду, такође у архивском фонду Збирка тефтера – ЗТ -, под бројем 253, под насловом „Списак прихода добивених 1834. године од мукаде ваљевске. Приходи мукаде ваљевске за 1834. годину”. Овај документ је објавио такође табеларно, др Бр. Перуничкић у наведеној збирци докумената, стр 288-303. Датиран је у Ваљеву, 28. јануара 1835. године, а потписао га је Јефрем Ненадовић. Овај тефтер је коректно објављен и одговара архивском оригиналу у потпуности.

У односу на овде изложени тефтер исте врсте из 1833. године, без улажења у дубље коментаре, треба рећи да ће бити врло корисно упоређивање приходних сума ваљевске мукаде са асовином за 1833. и 1834. годину, да је, најкраће речено, из разлога које ће будући истраживач сигурно настојати да одгонетне, година 1833. била у многоме успешнија од 1834.

За 1834. годину сачуван је и попис становника за целу територију Србије, па и за ваљевску мукаду са асовином. Овај попис садржи по местима и за варош Ваљево и за свако село асовине податке о броју домова и броју душа које су у њима живеле, дакле не само мушких чланова домаћинстава. Оно што је посебно значајно, овај попис доноси структуру и количину обрадивог земљишта за свако место и тиме омогућава прерачунавање таквих места од целокупне територије Србије, преко појединих вароши и села до сваке куће у њима.

За ваљевску мукаду са асовином овај попис доноси следеће податке:

Ваљево варош: – 140 кућа, 893 душе, 121,5 плугова орања, 310 коса ливада, 42 мотике винограда и 8.473 дрвета шљива.

Врана (асовина ваљевска): – 8 кућа, 44 душе, 22 плуга орања, 9 коса ливада, винограда нема, 556 дрвета шљива.

Бело Поље (асовина ваљевска): – 14 кућа, 88 душа, 49 плугова орања, 66 коса ливада, 3 мотике винограда, 3.335 дрвета шљива.

Градац (асовина ваљевска): – 15 кућа, 99 душа, 32,5 плуга орања, 15 коса ливада, 1 мотика винограда, 2.303 дрвета шљива.

Дрочине (асовина ваљевска): – 14 кућа, 83 душе, 39,5 плугова орања, 40 коса ливада, винограда није било, 692 дрвета шљиве.

Из 1834. године постоји попис мушких становника вароши Ваљева и асовских села. Он би се, можда, могао користити за нека упоређивања са истом или ранијим и каснијим годинама.³

Најзад, из 1835. године сачуван је у Архиву Србије у Београду, такође у фонду Збирка тефтера – ЗТ -, под бројем 428, Тефтер порески глава вароши Ваљева заједно са асовином 1835/1836. године. Тефтер садржи три дела: први је попис становника, пореских глава вароши Ваљева, други попис становника асовских села, а трећи је збир са рубрикама: Имена места, число кућа, число пореских глава, число после Митровадне ожењени, число дошљака са две године, година кад је дошљак дошао и сума гроша по 30 пара на главу.

3 др Бр. Перуничкић, наведено дело, стр. 65

**– I Назначение порески глава у вароши Ваљево од 835 године Митровско
Имена глава**

1. Дамњан Радљевац – полицаи	44. Јанко Црвенко
2. Срећко Бобовчев	45. Јован Белчевић
3. Дамњан Туфекџија	46. Тоша Туфекџија
4. Коста Максимовић	47. Јова Леонтијевић
5. Маилосав Илић	48. Васил Савић
6. Никола Дражић	49. Лаза Кујунџија
7. Јоцо Араповић	50. Ђура Милашевић
8. Петар Брусничанин	51. Илија Екмекџија
Ђоко брат	52. Милош Пакловић
10. Стеван Тешић	53. Симо Јачић
Ђоко брат	54. Мијаило Терзија
11. Коча Марковић	55. Матија Стефановић
12. Милош Мали	56. Велимир Јовановић
14. Стеван Ђурић	57. Мићо Тригоновић
15. Миливој Томић	58. Петар Томић
16. Никола Јурић	59. Радован Станичић
17. Тодор Мутавџија	60. Вићентије Чарукџија
18. Тодор Лазић	61. Живко Мутавџија
19. Алекса Ненадовић	62. Коста Лендин
20. Јанко Николић	63. Рако Ужичанин
21. Ђоко Ђерић	64. Мата Ићибер
22. Максим Крстић	65. Живан Коларовић
23. Митар Беличић	66. Алимпије Теодосић
24. Стојан Бонђулић	67. Аксентије Живојиновић
25. Павле Гавриловић	68. Јеремија Карамарков
26. Јован Лукић	69. Ивко Гологлавац
27. Јован Пеовић	70. Никола Димитровић
28. Лазар Теодоровић	71. Петар Поповић
29. Милан Антоновић	72. Лазар Ребељац
30. Јован Ковачевић	73. Лазар Ковач
31. Милован Кораћ	74. Никола Филиповић
32. Милан Кошљанин	75. Мићо Кисић
33. Младен Мутавџија	76. Радић Вилотић
34. Симо Поповић	77. Марко Шопићанин
35. Живко Ђокић	78. Милош Лазић
36. Мићо Илић	79. Милић Абаџија
37. Радиоца Муња	80. Станко Папуџија
38. Јован Ђурчија	81. Јован Грујевић
39. Коста Маринковић	82. Мата Филиповић
40. Игњат Мутавџија	83. Васа Попара
41. Петар Маринковић	84. Илија Јанић
42. Стеван Чардакџија	85. Симо Чола
43. Весо Селјак	86. Стеван Поповић

87. Мићо Кошљанин
88. Ристо Ђијебеђија
89. Петар Сарајлија
90. Дамњан Готовчевић
91. Васа Аличић
92. Јован Ширго
93. Стеван Ковач
94. Петар Иванић
95. Вук Николић

96. Дамјан Готовчевић
97. Милован Ђурковић
98. Радивој Екмекђија
99. Мијаило Анђелић
100. Мијат Петровић
101. Богић Кујунђија
102. Стојан Мутавђија
103. Вукосав Чурчија

Следи попис без ознаке броја под насловом

Бећари

- Милић Илић
 Илија Старчевић
 Марко Танацковић
 Лазар Глишић
 Гаја Бошков
 Петроније Стапарчев
 Данило Максимовић
 Стеван Лукасовић
 Милован Богосављевић
 Тома Чарукђија
 Сима Чардакђија
 Димитрије бакалин
 Петар Сребреница
 Стеван Јевремовић
 Јован Старчевић
 Јанко Чарукђија
 Петар Ужар
 Стеван Ковач
 Јован Бошњак
 Матија Антић
 Јован Кантарђија
 Јован Кантарђија

- Арсен Ковач
 Јован Бошњак
 Матија Антић
 Јован Кантарђија
 Петар Медоња
 Илија Золота
 Лаза Мутавђија
 Мићо Чатара
 Никола Пуцар

Затим се наставља прекинути број

104. Степо Чурчија
 105. Танасије Даниловић, кмет
 106. Бошко Тадић, кмет
- Милован синовац

134

У Ваљеву 11 фебруара 836 године

- Танасије Даниловић
 Бошко Тадић
 Дамњан Рађевац

Иза пописа становника Ваљева следи попис житеља асовских села под насловом

II „Тештер порески глава асовине вароши ваљевске у окружију ваљевском”

ИМЕНА СЕЛА

Рађево село

1. Ранко Драгојловић
2. Симо Драгојловић
3. Димко Драгојловић

4. Лазар Јаглић
5. Аца Радић
 брат Ранко

- брат Перо
6. Бранко Милкић
7. Милован Ђурђевић
8. Василије Јаковљевић
9. Мата Ђурђевић
10. Павле Ђурђевић
11. Мићо Милановић
12. Танасије Јовановић
13. Марко Поповић
14. Иван Станоевић

Дрочине

1. Марко Гавриловић
2. Мићо Мићевић
3. Павле Арсеновић
4. Паја Јевтић
5. Митрашин Јовановић
6. Јанко Јовановић
7. Ђоко Петровић
8. Младен Тешић
9. Танацко Веселиновић

Село Кличевац

1. Аврам Симић
2. Велимир Максимовић
3. Ђокан Јевтић
4. Јован Милетић
5. Јоко Јоксимовић
6. Алекса Стојановић
7. Миладин Стојановић

Село Бело Поље

1. Јован Параментић
2. Павле Танкосић
3. Ђурађ Параментић
4. Петар Параментић
5. Павле Параментић
6. Тома Стојановић
7. Ранко Параментић
8. Филип Радоевић
9. Алекса Радоевић

Село Градац

1. Сава Марковић
2. Јоко Марковић

- брат Станиша
брат Марко
15. Митар Масленица
16. Благоје Симић
17. Језда Милетић
18. Ђоко Павловић
19. Марко Пантић

Сума 23

10. Даца Павловић
11. Петар Томанић
12. Живко Параментић
13. Вујадин Илић
14. Панто Петковић
15. Јован зет Станице
16. Ђорђе Тадић

Сума 17

8. Петар Илић
9. Петар Живковић
10. Симеун Живковић
11. Јован Бабић
12. Илија Петровић

Сума 13

10. Јован Радоевић
11. Станое Радоевић
12. Милисав Јовановић
13. Мићо Ивановић
14. Живко Гавриловић
15. Бранко Екмецић
16. Милош Ђело

Сума 17

3. Стојан Радичевић
4. Јоко Крсмановић

5. Мијат Горић
брат Радован
брат Илија
6. Милован Спасојевић
7. Глигорије Антонијевић
8. Панта Цветковић
9. Радован Стојановић

10. Илија Ђурић
11. Владисав Јагњић
12. Симо Павловић
13. Иван Ђокић
14. Живко Ђокић

Сума 17

Село Врана

1. Веселин Пантић
Димитрије брат
2. Милован Јеремић
Митар брат
3. Сава Мијаиловић

- син Глигорије
4. Милинко Јовановић
5. Глигорије Симић

Сума 9

Иза пописа асовских села следи

III „Сумаријум

глава порески у вароши Ваљево и асовини њеној 1835/1836”

Међутим ни у Ваљево ни у асовским селима нису убележени подаци за све напред наведене рубрике, већ само за четири: Имена места, Число кућа, Число порески глава и сума гроша по 30 пара на главу, па се ти подаци и односе у следећем прегледу:

варош Ваљево, 106 кућа, 134 пореске главе, сума гроша 4020.

Раћево Село, 19 кућа, 23 пореске главе, сума 690 гроша.

Дрочине, куће 16, пореских глава 17, сума 510 гроша.

Градац, куће 14, пореских глава 17, сума гроша 510.

Врана, кућа 6, пореских глава 9, сума гроша 270.

кућа 189, пореских глава 230, гроша 6900

11 фебруара 836 године
у Ваљево

Сима Ристић
кмет асовски
Дамњан Радлевац
Бошко Тадић